



## TEM<sup>®</sup> 2009

Ekonomiska och sysselsättningsmässiga  
effekter av turismen i Torsby kommun

Inklusive åren 1997, 1999, 2001 och 2003-2008

## INNEHÅLL

Definition	3
Källor	3
Genomförande	4
Utveckling turismen i Sverige 2009	5
Utveckling turismen i Värmland 2009	10
Utveckling turismen i Torsby kommun 2009	11
RESULTAT TURISMEN I TORSBY KOMMUN 2009	
Omsättning totalt och per kategori	12
Omsättning fördelad på branscher	14
Sysselsättning	15
Skatteintäkter	15
Övernattningar/besök	16
Kapacitetsutnyttjande	17
Regional handelsstatistik	18

© RESURS AB. Materialet i denna rapport får bara användas för köparens interna bruk och för det ändamål det är köpt. Överträdelse beivras.

## DEFINITION AV TURISM

Alla beräkningar är gjorda för att följa "Turismens begreppsnyckel", utgiven av Turistdelegationen 1995. Definitionen är framtagen av World Tourist Organization (WTO) på uppdrag av FN där den antogs 1993. Turistdelegationen har svarat för att anpassa denna till svenska förhållanden samtidigt som det fastställts att alla länder inom EU skall följa samma beräkningsprinciper. Turistdelegationens verksamhet flyttades till Nutek 2006 som numera ingår i Tillväxtverket.

Grunddefinitionen: **Aktiviteter som företas av en person som reser från ordinarie bostadsort för övernattnig eller dagbesök. Avsikten kan vara såväl arbete som fritid.**

Definitionen innehåller ett antal undantag (som inte är turism) där de viktigaste kan sammanfattas med att man av olika anledningar är tvungen att åka till en viss plats. De viktigaste av dessa är följande: Arbetspendling, sjukvård, ordinarie skolgång, militärtjänstgöring, ambassad- och konsulatpersonal, asylsökande (invandrarförläggningar).

"Turismens begreppsnyckel" fastställer också att det är resenärens konsumtionsutlägg som skall beräknas. Dessa utlägg avser: logi, livsmedel, restaurang, transport, shopping och aktiviteter.

Turismen delas upp i tre former: Inhemsk, inresande och utresande

Enligt Tillväxtverket kan dessa former nyttjas för ett geografiskt område, t ex församling, kommun eller län. Indelningen, kombinerad med basdefinitionen "utanför ordinarie bostadsort", innebär att vi har beräknat effekterna för dem som rest till ett område utanför ordinarie bostadssort.

Denna rapport redovisar inresande turism. För att få ett resultat på totala rese- och turistindustrin måste utresande turism, genomfartsresenärer och regional shopping läggas till.

### Utresande turism/regional shopping

Den utresande turismen avser personer som reser ut från det egna området (där de är bosatta). En stor del av deras utlägg stannar kvar i området i form av utlägg för resan. Dessa ger omsättning och sysselsättning för tåg-, buss- och flygtrafik samt resebyråer.

För att få med regional shopping mellan olika kommuner kan resvaneundersökningen (RVU) från Statistiska Centralbyrån (SCB) nyttjas och kombineras med regional omsättningsstatistik.

Nämnda delar måste läggas till den inresande turismen för att erhålla totala rese- och turistindustrin. Det finns dock ingen anledning att göra beräkningar för dessa eftersom färdiga fakta kan erhållas från SCB:s regionala omsättningsstatistik.

## KÄLLOR

För att beräkna turismens effekter måste alla övernattningar och besök till området kartläggas och den konsumtion som följer av dessa besök och övernattningar specificeras. Sådana uppgifter kommer från:

### SCB Inkvarteringsstatistik

Statistiska Centralbyrån (SCB) tar, på uppdrag av Tillväxtverket, in inkvarteringsstatistik för hotell, stugbyar och vandrarhem. För varje enskild natt rapporterar anläggningarna hur många rum de sålt och hur många gäster de haft, vilken nationalitet gästerna har samt, för hotellen, målgrupp för rumsförsäljningen. Svarsfrekvensen ligger på cirka 90 % och de som inte svarar vägs i förhållande till likvärdiga anläggningar. Från 2008 ansvarar SCB även för campingstatistik.

### SCB Handelsstatistik

Omsättningsstatistik finns för varje bransch, t ex restauranger, bensinstationer och hotell. I statistiken redovisas bland annat antal företag, omsättning och sysselsättning. Resurs har statistik på detta för alla branscher som påverkas av turismen och för alla kommuner i Sverige, år för år de senaste 15 åren.

## Rese- och TuristDataBasen, TDB®

TDB startades i full skala 1989 av Sveriges Turistråd. Nu drivs TDB av Resurs AB och är ett registrerat varumärke. TDB är en marknadsundersökning där 24 000 svenskar (minst 2 000 per månad) tillfrågas om sitt resande. Totalt finns data på över 400 000 dokumenterade resor i databasen.

Trots uppdelning på många boendekategorier och på svenska län erhålls en bra regional statistik för de flesta länen. Vid hopslagning av data för flera år finns även bra kommunala data för flertalet svenska kommuner. I TDB finns uppgifter på svenskarnas resor, övernattningar, boendeformer vid övernattningar, vad de spenderar och på vad, hur de reser, mm.

## Övrigt

SCR, Sveriges Camping- och Stugföretagares Riksorganisation, har svarat för statistik på övernattningar på campingplatser fram till 2007. Resestatistik har bland annat Vägverket, Luftfartsverket, Luftfartsstyrelsen och Cruise Ferry Info (avseende färjestatistik).

## GENOMFÖRANDE

För området har vi ställt i ordning en "Anläggnings-sammanställning". Där finns alla basfakta samlade för alla kategorier. Källorna är följande:

### Övernattningar/besök

Kommersiella övernattningar, hotell, stugbyar, vandrarhem och camping kommer från SCB/Tillväxtverket. Utnyttjande av privata fritidshus, släkt/vänbesök, vild camping och andra boendeformer kommer från TDB, till viss del även camping, liksom även dagbesök avseende resor över 10 mil, enkel väg.

Från TDB kommer också data på utländska övernattningar hos släkt och vänner i Sverige. Dessa data bygger på intervjuer med 6 000 hushåll.

### Utlägg/utläggsmönster

Besökarnas utlägg och utläggsmönster är tagna från TDB. Observera att samtliga utlägg och omsättningstal är inklusive moms. Med utläggsmönster avses vilka branscher som besökaren spenderar pengar på, allmänt kallat "Turistkronan".

Från 2009 har Resurs anpassat "Turistkronan" för regionala och lokala turistområden. Sverige har här delats in i olika "turistklasser", där varje område/"klass" består av kommuner med likartad storlek och likartad turism. Närmare information kan erhållas från Resurs.

Från 2009 använder Resurs också den logiintäkt som hotellen rapporterar till SCB som grund för den totala konsumtionen för hotellgästerna.

### Sysselsättning/Skatteintäkter

För att få fram sysselsättning har omsättningen för varje bransch dividerats med omsättning/anställd i respektive bransch. Här har Resurs AB unika fakta för varje enskild kommun i Sverige. Skatteintäkterna bygger på kommunens egna skatteintäkter i förhållande till skatteutjämning och invånarantal, samt utdebitering av kommunal- och landstingsskatt, alla uppgifter kommer från SCB.

### TuristEkonomiska Modellen, TEM®

Samtliga uppgifter har databehandlats i ett dataprogram, TEM, speciellt anpassat för ändamålet och dessutom i enlighet med den fastställda definitionen. Dataprogrammet introducerades av Turistrådet 1988 ägs numera av Resurs AB och är ett registrerat varumärke.

## UTVECKLING TURISMEN I SVERIGE 2009

De viktigaste faktorerna som påverkar resandet är vädret, ekonomin och olika typer av omvärldshändelser. För att få en uppfattning om utvecklingen av turismen internationellt, regionalt och lokalt, måste hänsyn tas till dessa faktorer i Sverige och omvärlden.

De tio senaste åren har turismen i Sverige påverkats mycket av vädret, speciellt under somrarna, men också på grund av snötillgången under vintrarna. Bra respektive dåligt sommarväder påverkar främst de enklare boendeformerna som camping, fritidsbåt, eget fritidshus, vild camping, m fl. För vädret finns dock stora regionala variationer.

- Sommaren 1997 var en bra sommar med mycket sol och lite nederbörd
- Sommaren 1998 var en av de regnigaste med översvämningar på många ställen i Sverige
- Sommaren 1999 var en bra sommar med mycket sol och lite nederbörd
- Sommaren 2000 var en av de sämsta någonsin med mycket regn
  
- Sommaren 2001 var en mycket bra sommar med mycket sol och lite nederbörd
- Sommaren 2002 var en av de bästa någonsin med mycket sol och lite nederbörd
- Sommaren 2003 erbjöd ett väder som var det bästa sen mätningar startade med tropisk värme redan i maj och detta varade nästan hela sommaren
  
- Sommaren 2004 tillhörde en av de sämre det senaste decenniet med mycket regn
- Sommaren 2005 inleddes med extremt kallt väder hela juni, en kort period av värme och sol de tre första veckorna i juli och därefter regnigt fram till början av september
- Vintern och våren 2006 hade en god snötillgång i stora delar av Sverige. Sommaren inleddes med varm och solig juni och juli. Hösten var regnig med rekordnederbörd på många orter, sammantaget dock en bra sommar. November och december hade värmerekord vilket påverkade inledningen på vintersäsongen.
  
- Våren 2007 var det snöbrist som påverkade vinterturismen negativt. Sommaren var en av de vädermässigt sämre på många år, sämsta sen år 2000.
- Våren 2008 var mycket positiv med god snötillgång och positiva siffror för fjällen. Sommaren var dålig förutom en kort period i slutet av juli. Året avslutades med en finanskris som innebar ett kraftigt minskat affärs-, och fjärrresande, men också stor minskning för flyg- och biltrafik.
  
- Våren 2009 var det god snötillgång och de flesta skidområden hade nya omsättningsrekord. Sommarvädret var sämre än snittet med en kort period av värme i början av juli. Finanskrisen innebar ett kraftigt minskat affärsresande med negativa resultat för flyg och hotell i Sverige, men dock en viss återhämtning under årets två sista månader.

Här finns också andra faktorer som påverkat resandet i och till Sverige, delvis med stora lokala variationer. De viktigaste faktorerna de senaste åren har varit följande:

- 1 juli, 1999 Tax-free upphörde mellan EU-länder
- 1 juli, 2000 Öresundsbron öppnades
- Under 2001 Svenska kronan svag och antydning till lågkonjunktur
- 11 sep 2001 Terrordåden i USA
- 2005 Bensinpriset i Sverige når upp till 12:-/liter
- 2008 Finanskrisen i slutet av året och bensinpriset når upp till 14:- per liter
- 2009 Finanskrisen påverkade affärsresandet negativt

Här finns också andra faktorer som påverkat internationellt resande som SARS (Asien och Kanada), krig i Irak och Israel, flodvågskatastrofen i Asien, terrordåd i Madrid, London, Bali, Sri Lanka och Egypten. Dessa händelser har påverkat ett antal länder, men kan också ha påverkat det globala resandet mer eller mindre.

Fritidsresandet styrs främst av väder och ekonomi.

Affärsresandet styrs främst av ekonomi och omvärldshändelser.

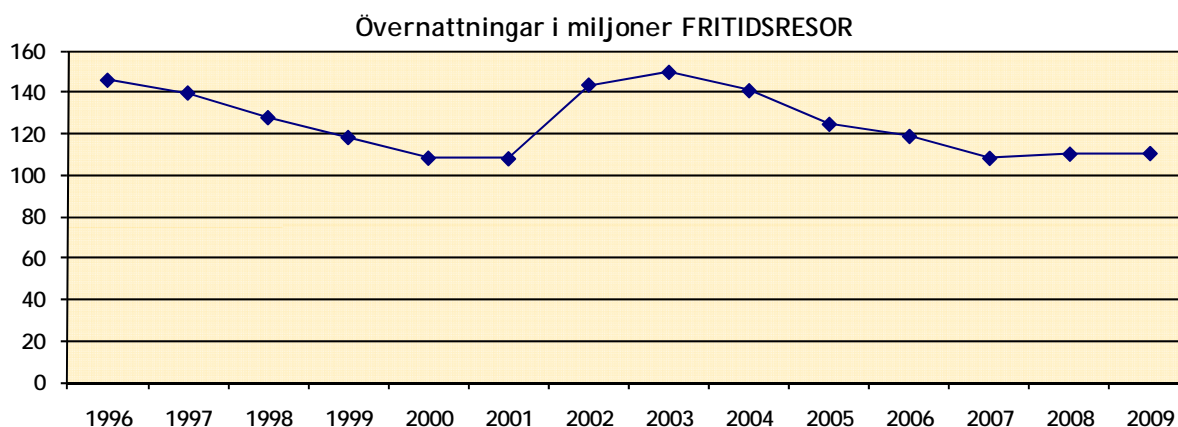
## SVENSKARNAS FRITIDSRESOR I SVERIGE

### Övernattningsresor i Sverige

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Övernattningar i miljoner	139,9	128,1	118,6	108,7	108,4	143,7	149,8	141,0	124,9	119,1	108,6	110,6	110,9

Under våren 2001 vände det för turismen i Sverige och antalet övernattningar vid fritidsresor i Sverige hade ökning varje månad under resterande delen av året, hela 2002 och delvis 2003. 2004-07 minskade antalet övernattningar, dels beroende på sämre sommarväder och dels beroende på kortare vintersäsong. Även det höga bensinpriset kan ha haft en negativ inverkan på resandet. Mindre ökning 2008 och 2009 avser främst kommersiella övernattningar för hotell och stugor.

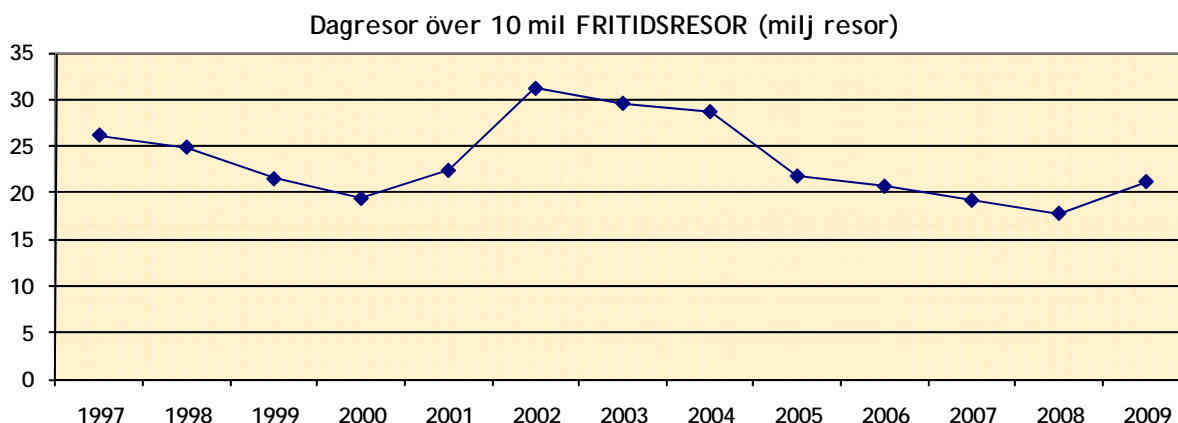
Övernattningar hos släkt och vänner svarar för de stora minskningarna, från 70 miljoner övernattningar 2002 till 46 miljoner 2009. Även övernattningar i enklare boendeformer har påverkat resultatet, först i positiv riktning och sen negativt de senaste åren. Övernattningar i egna fritidshus har legat på ungefär samma nivå de tolv senaste åren. Svenska fritidsgäster på hotell har ökat mycket de senaste åren. De övriga kommersiella boendeformerna stugbyar, vandrarhem och camping har förändringar som mer följer vädersituationen respektive år.



### Dagresa över 10 mil i Sverige

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Dagresor i miljoner resor	26,2	24,9	21,5	19,4	22,4	31,2	29,6	28,7	21,8	20,7	19,2	17,8	21,2

Utvecklingen för dagresor, över 10 mil, följer i stort sett utvecklingen för övernattningsresor med många resor de fina somrarna 2002-04. Turistresor, resor under 10 mil men enligt angiven definition, kan ha ökat. Omsättningsutveckling för köpcentra och Vägverkets statistik visar att kortare resor kan ha ökat mycket.



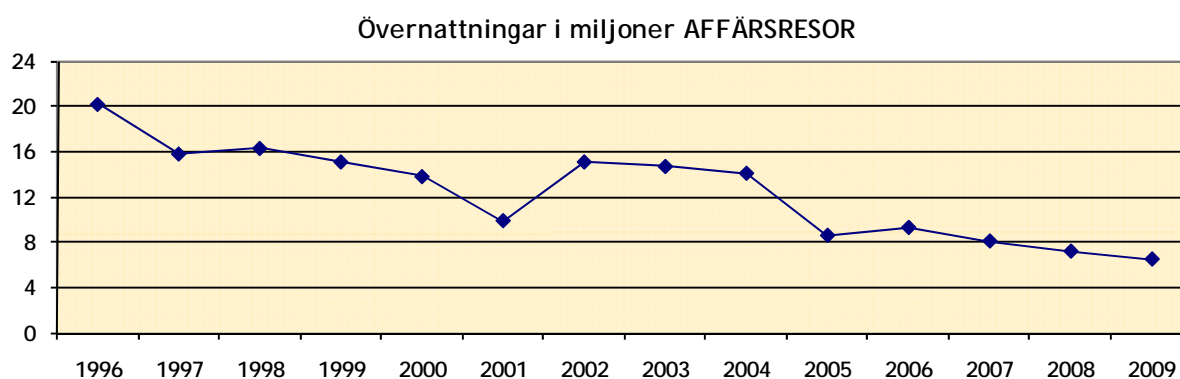
## SVENSKARS AFFÄRSRESOR I SVERIGE

### Övernattningsresor i Sverige

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Övernattningar i miljoner	15,8	16,3	15,1	13,8	9,9	15,1	14,7	14,1	8,6	9,3	8,1	7,2	6,5

Det finns stora variationer för övernattningar i tjänsten mellan åren. Detta avser nästan bara enklare boendeformer, som kanske främst nyttjas av hantverkare och lägre tjänstemän. För kommersiellt boende är variationerna mindre, men minskningar märks för hotellen både 2008 och 2009.

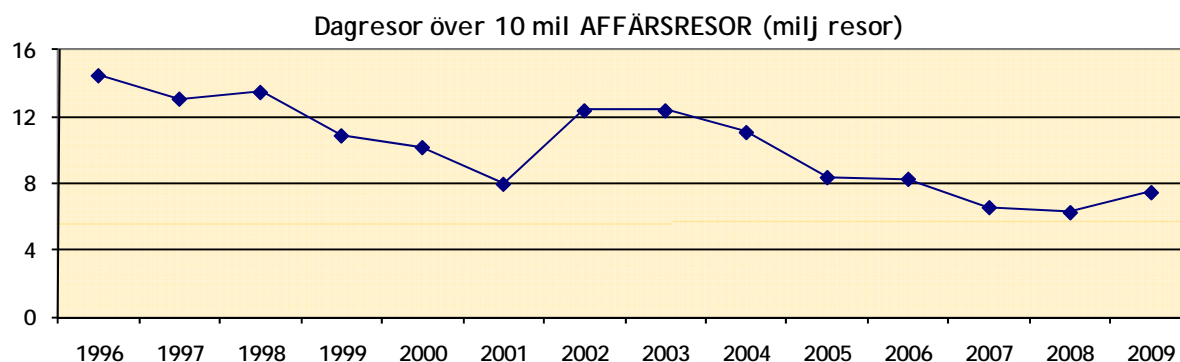
Övernattningar för affärsresor hade en stor nedgång 2001, dels beroende på lågkonjunktur, dels beroende på terrordåden den 11 september. 2005 kom åter en nedgång och de två senaste åren har det minskat på grund av finanskrisen med färre resor och färre övernattningar per resa.



### Dagresa i Sverige över 10 mil

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Dagresor i miljoner resor	13,1	13,5	10,9	10,2	8,0	12,4	12,4	11,1	8,4	8,3	6,6	6,3	7,5

Affärsresor över dagen visar nästan samma utveckling som affärsresor med övernattning. Dagresor 2009 ökade, kanske som kompensation för färre övernattningsresor. Utvecklingen för affärsresor kan också ha påverkats av ökade kontakter via Internet vilket kan innebära att man inte behöver träffas.



## TRENDER

De senaste åren har turismen förändrats mycket. Övernattningar i kommersiellt boende har haft en positiv utveckling, men hos släkt/vänner minskade det kraftigt under andra halvan av 90-talet för att sen öka kraftigt 2002-2003 och åter minska 2004-2007. Detta innebär att restrenden, i stort sett, åter är som i slutet av 90-talet, enligt följande:

- Vi gör hellre flera längre övernattningsresor än få korta, mätt i avstånd, gäller ej dagresor
- Resan blir kortare, mätt i tid (mer weekendresande eller kortveckosemester)
- Vi kräver större innehåll i resan, mer att göra
- Vi kräver större tillgänglighet, kortare tid att ta oss till resmålet.

## Förändringar 2003-2009 i Sverige för några boendekategorier, i 1000-tal.

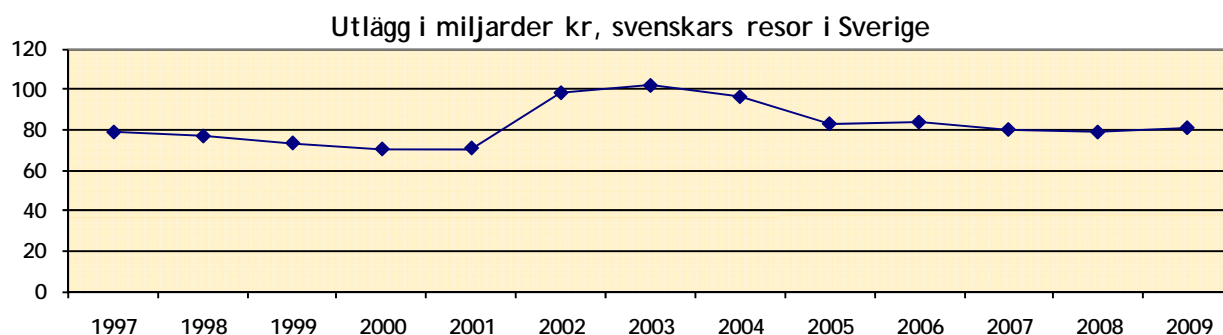
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	08-09
Hotell (SCB/Tillväxtverket)	21 100	21 546	22 936	24 260	25 449	25 921	26 028	+ 0,4 %
Stugbyar (SCB/Tillväxtverket)	3 640	3 261	3 218	3 403	3 501	3 685	3 285	-10,9 %
Vandrarhem (SCB/Tillväxtv.)	2 275	2 282	2 374	2 557	2 716	2 899	2 928	+ 1,0 %
Camping (SCB/Tillväxtverket)(17 138)	(15 591)	(16 435)	(17 542)	(17 012)	14 338	15 206		+ 6,1 %
Hyrd stuga/lgh (TDB)	6 563	5 545	4 214	3 904	3 913	3 690	5 519	+ 49,6 %
Fritidshus eget (TDB)	37 429	34 007	29 804	30 265	30 436	29 983	28 308	- 5,6 %
Släkt/vänner (TDB)	70 537	67 527	61 831	58 808	46 636	50 686	46 912	-7,4 %
Fritidsbåt (TDB)	2 197	1 971	1 553	1 098	1 516	1 542	1 397	- 9,4 %
Vild camping (TDB)	3 662	2 956	2 158	1 933	2 298	2 141	1 931	- 9,8 %
<b>Totalt övernattningar (TDB)</b>								
av svenskar i Sverige	164 481	155 095	133 510	128 384	116 706	117 767	117 315	- 0,4 %
Övernattningar hos släkt/vänner								
av utländska besökare (TDB)	11 842	12 847	14 989	12 669	11 727	13 046	13 749	+ 5,4 %

Källor: SCB/Tillväxtverket = Statistiska Centralbyrån/Tillväxtverket och TDB = Rese- och TuristDataBasen.

Observera att de fyra första boendeformerna inkluderar utländska övernattningar i Sverige, men TDB visar bara svenska övernattningar förutom sista punkten.

Totala antalet svenska övernattningar för resor i Sverige var nästan oförändrat 2009 jämfört med 2008. En svag ökning för fritidsresenärer kompenserade minskning för affärsresenärer, men innebar ändå att den totala konsumtionen ökade något.

## KONSUMTION



## CAMPING

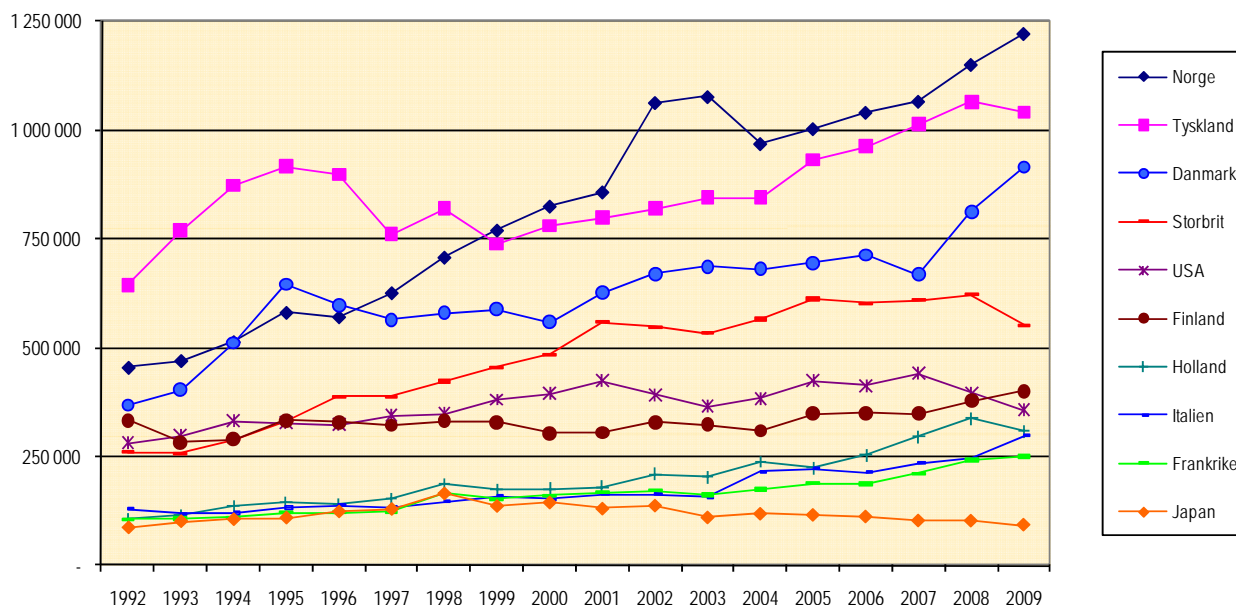
Från 2008 är det SCB som ansvarar för campingstatistiken. Med de krav SCB har på statistiska metoder blir resultatet för 2008 och 2009 inte jämförbart med tidigare år. SCR beräknade campingen med redovisat antal campingnätter multiplicerat med 3,134 (antal personer man antog övernattnade i varje enhet, byggt på en undersökning från början av 90-talet).

SCB redovisar statistiken i form av faktiskt antal övernattningar. Detta visar att antalet personer i varje enhet ligger nära 2,7 personer, alltså 15 % lägre än det nyckeltal SCR använt. Redovisningen av antalet övernattningar fram till 2007 är alltså för högt beräknat och den nya redovisningen är inte jämförbar med resultatet fram till 2007.

## UTVECKLING FÖR VIKTIGA NATIONALITETER

Det utländska resandet till Sverige har ökat mycket de senaste åren. För övernattnings hos släkt och vänner i Sverige avser detta mest från de nordiska grannländerna samt Tyskland, USA, Storbritannien och Polen. Här märks också stora ökningar från länder där Sverige haft stor invandring, staterna på Balkan, Iran och Thailand, men också från Frankrike och Spanien.

### NATIONALITETER HOTELL, STUGBYAR, VANDRARHEM



Diagrammet anger de nio största nationaliteterna samt Japan, se även nedan. Ovanstående bild blir lite annorlunda om den visas enbart för hotellen. Fyra nationaliteter har många övernattnings i stugbyar och vandrarhem, Norge, Tyskland, Danmark och Nederländerna, till skillnad mot exempelvis Frankrike, Italien, USA och Japan som har få övernattnings i dessa boendeformer. Sett på längre sikt har många nationer en positiv utveckling, undantaget är Japan och USA. Största ökningarna senaste åren har Danmark och Norge.

### 15 STÖRSTA NATIONALITETER ÖVERNATTNINGAR

	2006	Ändring fr 2005	2007	Ändring fr 2006	2008	Ändring fr 2007	2009	Ändring fr 2008
1 Norge	1 040 495	+ 3,7 %	1 065 743	+ 2,3 %	1 150 562	+ 8,6 %	1 221 622	+ 8,0 %
2 Tyskland	962 526	+ 2,9 %	1 011 991	+ 5,5 %	1 064 899	+ 5,4 %	1 040 571	- 0,3 %
3 Danmark	712 983	+ 2,7 %	668 044	- 5,8 %	812 265	+ 21,4 %	914 727	+ 17,2 %
4 Storbritannien	602 512	- 1,3 %	608 218	+ 0,4 %	621 423	+ 2,2 %	552 097	- 10,0 %
5 Finland	349 669	0,0 %	347 751	- 0,1 %	377 943	+ 7,1 %	399 593	+ 7,7 %
6 USA	412 122	- 2,1 %	440 550	+ 4,6 %	396 463	- 9,5 %	356 313	- 9,4 %
7 Nederländerna	252 755	+ 13,1 %	295 104	+ 17,1 %	337 053	+ 13,8 %	307 779	- 6,7 %
8 Italien	213 635	- 3,3 %	234 607	+ 9,5 %	244 620	+ 3,0 %	297 206	+ 22,1 %
9 Frankrike	186 768	- 0,9 %	210 978	+ 13,3 %	242 257	+ 15,0 %	249 867	+ 4,7 %
10 Spanien	159 173	+ 10,8 %	182 319	+ 13,6 %	168 024	- 8,0 %	171 201	+ 2,1 %
11 Ryssland	168 014	+ 26,8 %	187 038	+ 11,9 %	211 796	+ 13,1 %	169 837	- 17,7 %
12 Polen	106 253	+ 50,7 %	140 120	+ 34,1 %	149 173	+ 7,0 %	142 378	+ 1,6 %
13 Schweiz	108 976	- 0,6 %	126 052	+ 16,5 %	128 542	+ 2,5 %	140 701	+ 11,2 %
14 Kina	99 943	+ 42,6 %	113 882	+ 15,0 %	102 037	- 10,4 %	95 624	- 5,2 %
15 Japan	111 773	- 2,8 %	102 339	- 8,9 %	101 882	- 1,8 %	92 316	- 8,6 %

Källa: SCB/Tillväxtverket.

## UTVECKLING TURISMEN I VÄRMLAND 2009

Turister och resenärer som besöker Värmland spenderade 2,7 miljarder kronor under 2009. Detta var åter en ökning och än en gång den högsta omsättningen någonsin, + 70 % på 10 år. En bra vintersäsong, för andra året i rad, är en av förklaringarna och detta märks också på ökningarna för utlägg på aktiviteter.

I ovanstående är gränshandel inte inräknat och bara denna beräknas omsätta 2,3 miljarder kronor enligt den räknemetod som nyttjats. Detta avser norska inköp i de kommuner som gränsar till Norge, men också några andra som bör påverkas. Gränshandeln har ökat mycket de senaste åren och nya köpcentra har etablerats och de kommuner som påverkas mest är Eda och Årjäng.

Totala antalet övernattningar i de kommersiella boendeformerna, camping, stugbyar och vandrarhem ökade mycket 2009, mycket mer än riksgenomsnittet. Hotellen visade en svag minskning mätt i antal övernattningar, men hotellgästerna spenderade mer än under 2008. Camping redovisar en ökning från 2008, men resultaten för 2002 till 2007 är förmodligen för högt beräknade och 2009 kan därför vara ett nytt rekordår.

De icke kommersiella boendeformerna visar större variation mellan åren eftersom de påverkas av andra faktorer än marknadsföring. Här märks mest vädrets inverkan och speciellt sommaren 2000 som var extremt dålig med mycket nederbörd.

Stugbyar visar en stor minskning 2009 i den officiella statistiken för stugbyar. Samtidigt visar SCB SoL-register en stor ökning. Detta beror på att anläggningar flyttats mellan dessa kategorier och i detta resultat har dessa två slagits ihop.

Stugbyar visade också en stor ökning mellan 2000 och 2001. Detta berodde på att anläggningar lagts in i statistiken från SCB för stugbyar, anläggningar som i detta resultat tidigare redovisats som uthyrning av stugor och lägenheter (se "Övrig övernattning"). 2002 var ett tidigare rekordår för stugbyar i Värmland och detta kan bero dels på en bra vintersäsong och dels på att sommarvädret var extremt bra detta år.

Den kraftigt ökade gränshandeln, men också andra faktorer, har förändrat strukturen för flera branscher i Värmland. Normalt ökar omsättning per anställd med arbetskostnadsindex mellan åren, oftast en ökning med 2-4 % per år. För livsmedelshandel i Värmland har dock ökningarna varit väsentligt högre vilket borde bero på fler stormarknader med hög omsättning per anställd. För hotell och restauranger har utvecklingen varit den motsatta, med lägre omsättning per anställd de senaste åren.

## GRÄNSHANDEL

En mycket stor andel av resandet som påverkar konsumtion är regional shopping, d v s resande som ofta är kopplat till helger och inköp av kapitalvaror och besök på köpcentra utanför den egna kommunen. Till shopping räknas varuhus- och sällanköpshandel. I Värmland finns även en stor gränshandel som avser främst livsmedel och bensin. Regional handelsstatistik från SCB, se sidan 18, visar skillnaden mellan den egna befolkningens köpkraft jämfört med verklig omsättning. Det ger en bra bild men inte hela verkligheten eftersom lokalbefolkningens agerande inte är känt (de handlar eventuellt i Karlstad). Det kan också finnas företag som är verksamma i angiven kommun men beskattas i en annan. Enligt nämnda statistik uppvisar **Torsby kommun** en omsättning över riksnittet (över egen köpkraft) med 38,5 miljoner kronor exkl moms i bensinhandeln och med 109,2 miljoner kronor exkl moms "Butiker, varuhus och stormarknader med brett sortiment" (livsmedel). Nämnda omsättningstal ingår inte i föreliggande beräkningar av turismens effekter (TEM) utan enbart de utlägg/den konsumtion som genereras av redovisad turism. Den regionala handelsstatistiken uppvisar även en omsättning över riksnittet med 1,3 miljoner kronor exkl moms inom semesterbyar, vandrarhem, stugbyar m m och 6,8 miljoner kronor exkl moms för campingplatser m m.



## UTVECKLING TURISMEN I TORSBY KOMMUN 2009

Rese- och turistindustrin i Torsby kommun omsätter 586 miljoner kronor och ger arbete åt ungefär 535 personer (årssysselsatta) under år 2009.

*Beräkningarna för år 2009 innehåller några förändringar vilket har påverkat omsättning m m för Torsby kommun i kategorierna hotell, fritidshus, släkt/vänner och dagbesök. För hotellen används den logiintäkt som hotellen rapporterar till SCB som grund för det totala utlägg och ingen målgruppsfördelning av omsättning/utlägg redovisas. Dock redovisas antalet gästnätter i målgrupper. Tidigare har logipriser på hotellen redovisats som beräkningsgrund vilket ofta har inneburit en osäkerhet då hotellen oftast debiterar ett lägre pris än de redovisade riktpiserna. Fördelningen av utlägg i kategorierna hotell, fritidshus, släkt/vänner och dagbesök är fr o m 2009 enligt en specialkörning. Resurs har indelat Sverige i ett antal "turismklasser" med liknande förutsättningar/turismprofil istället för att använda läns- eller Sverigestatistik. Även utläggsnivån innefattas i de tre sistnämnda kategorierna. Antalet gästnätter hos släkt/vänner har utökats med antal utländska gästnätter/invånare enligt TDB.*

Den totala turismomsättningen har ökat med 162 miljoner kronor 2009 jämfört med 2008.

Den kommersiella delen av turismomsättningen, den del som kan påverkas med traditionell marknadsföring, har ökat med 153,5 miljoner kronor 2009 jämfört med 2008. Den omsättningsmässigt största ökningen har skett i kategorin stugby som har ökat med 154 miljoner vilket beror på högre redovisade logipriser och ett ökat antal gästnätter. Det totala antalet kommersiella övernattningar har minskat med knappt 2 000 gästnätter (minskningar i kategorierna stuga/rum, camping i tält/husvagn, vandrarhem och fri camping) medan omsättningen har ökat med 145 miljoner kronor 2009 jämfört med 2008.

Omsättningen för dagbesöken har ökat med 8,4 miljoner kronor 2009 jämfört med 2008 p g a ökade/förändrade utlägg enligt ovan nämnda förändringar.

Den icke kommersiella delen av turismomsättningen uppvisar en ökning med drygt 8 miljoner kronor 2009 jämfört med 2008 vilket beror på ett ökat antal övernattningar i fritidshus och hos släkt/vänner (inkl utländska gästnätter 2009) samt fler genomfartsresenärer. Dessutom har utläggerna ökat i båda nämnda övernattningskategorier enligt ovan nämnda förändringar.

Kategorin stugby är den omsättningsmässigt viktigaste övernattningskategorin med nästan 55 % av den totala turismomsättningen och 81 % av omsättningen för samtliga kommersiella övernattningar 2009. Det är också den vanligaste enskilda boendeformen med 55 % av samtliga övernattningar och 70 % av alla kommersiella övernattningar 2009.

Antalet hotellövernattningar uppvisade en minskning 2003 vilket till stor del berodde på att ett antal anläggningar "klassades" som vandrarhem i SCB: s inkvarteringsstatistik. Antalet gästnätter i hotell har ökat marginellt och omsättningen har minskat med 7 miljoner kronor 2009 jämfört med 2008 p g a lägre/förändrade utlägg enligt ovan nämnda förändringar.

Dagbesöken (inklusive beräknad andel skiddagar och aktivitetsutlägg) svarar för 26 % av den totala turismomsättningen 2009. I omsättningen för dagbesöken ingår, fr o m 2004, en tilläggsberäkning av aktivitetsutläggerna för de dagbesök som har ett högre utlägg för aktivitet än dagbesök generellt, inklusive beräknat antal skiddagar. Tidigare undersökningsår har samtliga skiddagar beräknats med enbart utlägg för liftkort, d v s som aktivitet. Fr o m 2004 beräknas således en mindre andel av skiddagarna då de även inkluderar flerdagarskort vilka sannolikt ingår i befintlig övernattningsstatistik. Av det totala antalet redovisade dagbesök 2009 uppskattas 78 % som ej kommuninvånare, d v s turister, och av dessa ingår 50 % i beräkningarna för att exkludera övernattnande som redan ingår i befintlig övernattningsstatistik. En mindre andel av dagbesöken har fr o m 2004 beräknats med halva utlägg då de inte betalar någon entré och har små/inga övriga inköp.

De icke kommersiella övernattningskategorierna, fritidshus och släkt/vänner, svarar för 21 % av samtliga övernattningar i kommunen och 9 % i motsvarande del av turismomsättningen 2009.



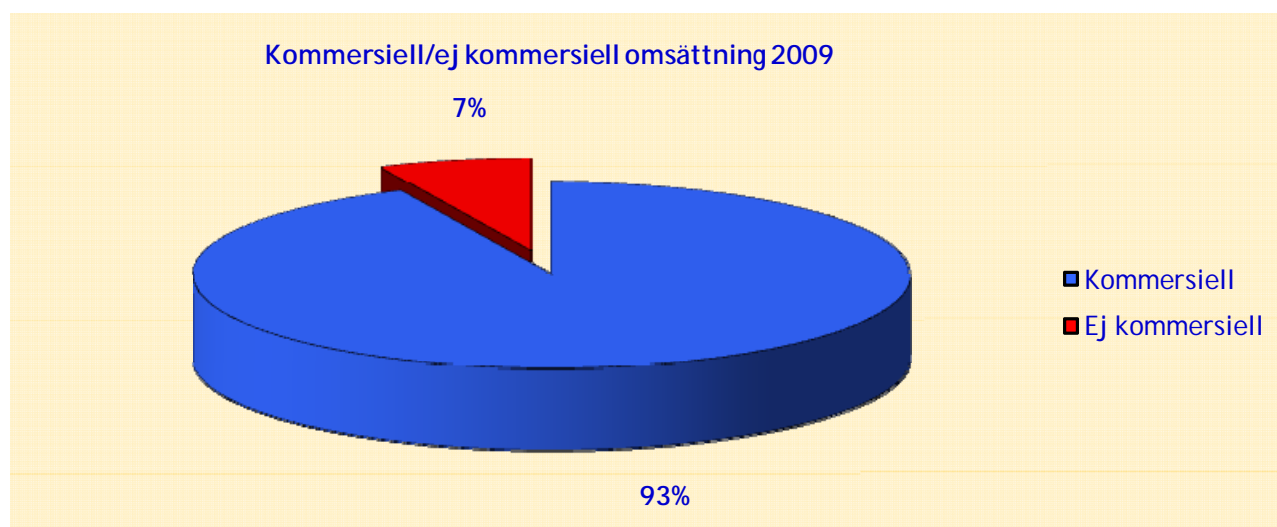
## RESULTAT TURISMEN I TORSBY KOMMUN 2009

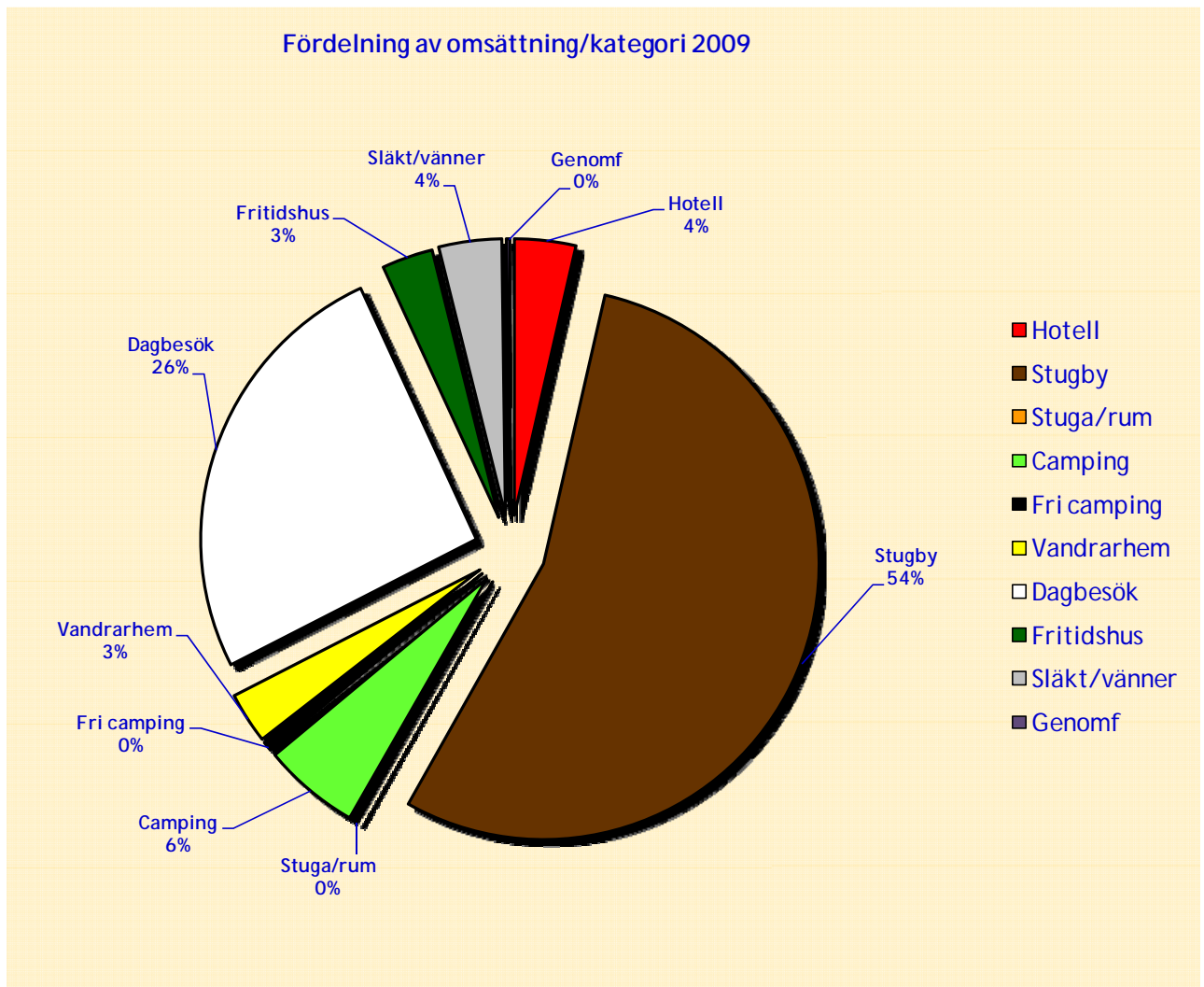
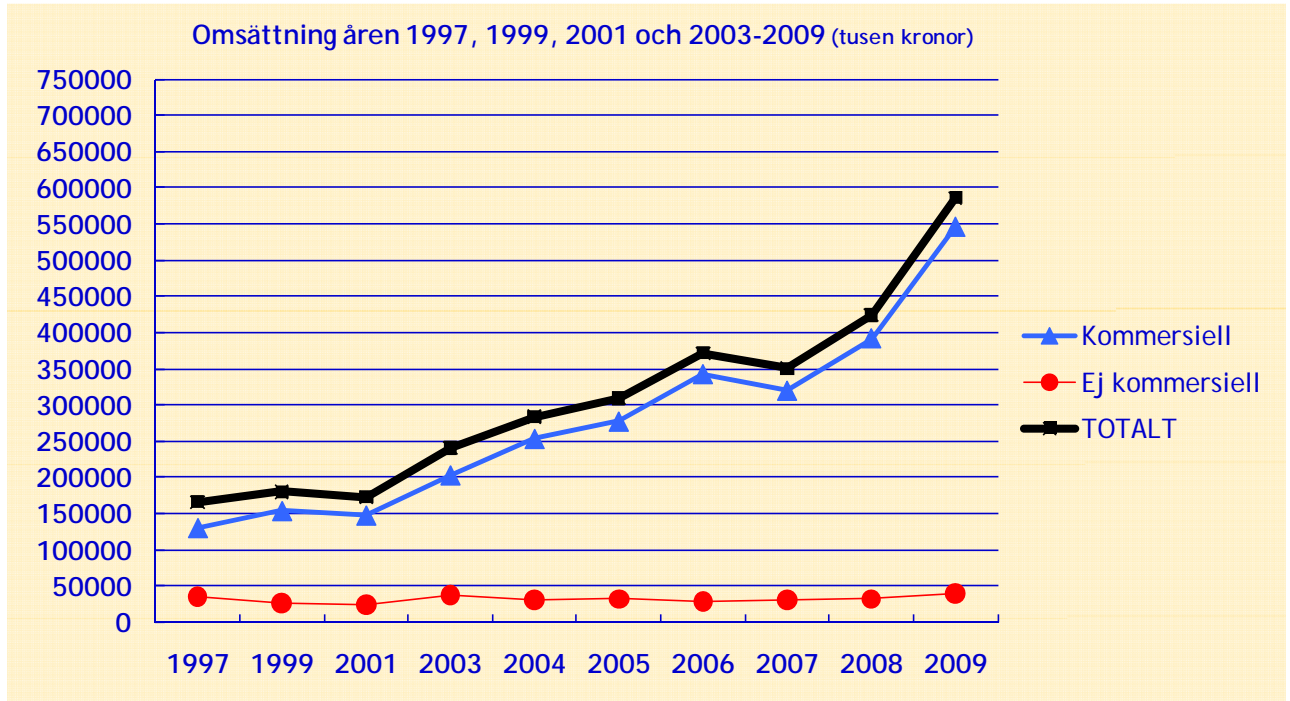
### OMSÄTTNING TOTALT OCH PER KATEGORI

Kategori (tusen kronor)

Kommersiella	1997	1999	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hotell	22 640	38 089	25 399	20 899	20 003	19 370	22 620	26 269	28 055	21 001
Affärs	5 392	5 488	3 807	4 833	4 598	5 298	5 567	8 596	7 400	
Konferens	742	1 214	847	831	887	610	1 641	1 434	1 166	
Grupp	7 116	9 527	7 401	4 622	2 656	2 314	1 806	2 120	1 889	
Fritid	9 390	21 860	13 344	10 613	11 861	11 148	13 606	14 119	17 600	
Stugby	53 064	62 813	59 265	69 486	73 619	93 352	103 329	107 173	165 635	319 848
Stuga/rum	1 373	1 078	961	1 424	1 634	970	907	1 182	870	752
Camping	20 833	18 882	26 831	34 912	34 816	49 179	62 703	40 293	31 584	33 183
Fri camping	5 076	4 715	2 245	3 792	3 846	2 884	2 220	3 951	3 556	3 120
Vandrarhem	827	409	467	9 128	12 995	13 017	16 833	18 210	20 578	17 497
Grupplagi	2 675	1 950	3 552	3 525	3 525	3 572	3 637	0	0	0
Dagbesök	24 376	26 333	29 361	60 210	103 093	95 081	130 597	122 905	141 928	150 289
	130 864	154 269	148 081	203 376	253 531	277 425	342 846	319 983	392 206	545 690
Övriga										
Fritidshus	16 384	10 619	5 309	11 218	8 252	9 512	7 964	12 682	11 833	17 532
Släkt/vänner	18 341	14 778	18 735	25 334	20 965	21 592	19 958	16 972	19 066	21 540
Genomfartsresenärer	729	787	838	971	1 040	1 144	1 139	1 171	1 222	1 233
	35 454	26 184	24 882	37 523	30 257	32 248	29 061	30 825	32 121	40 305
<b>TOTALT</b>	<b>166 317</b>	<b>180 454</b>	<b>172 963</b>	<b>240 899</b>	<b>283 788</b>	<b>309 673</b>	<b>371 908</b>	<b>350 808</b>	<b>424 326</b>	<b>585 995</b>

Med kommersiell avses de kategorier där besökarna betalar en logiavgift för sitt boende eller att de påverkas av traditionell marknadsföring att besöka kommunen. Med övriga eller icke kommersiella avses de tre kategorierna släkt/vännerbesök, nyttjande av eget fritidshus och genomfartsresenärer.

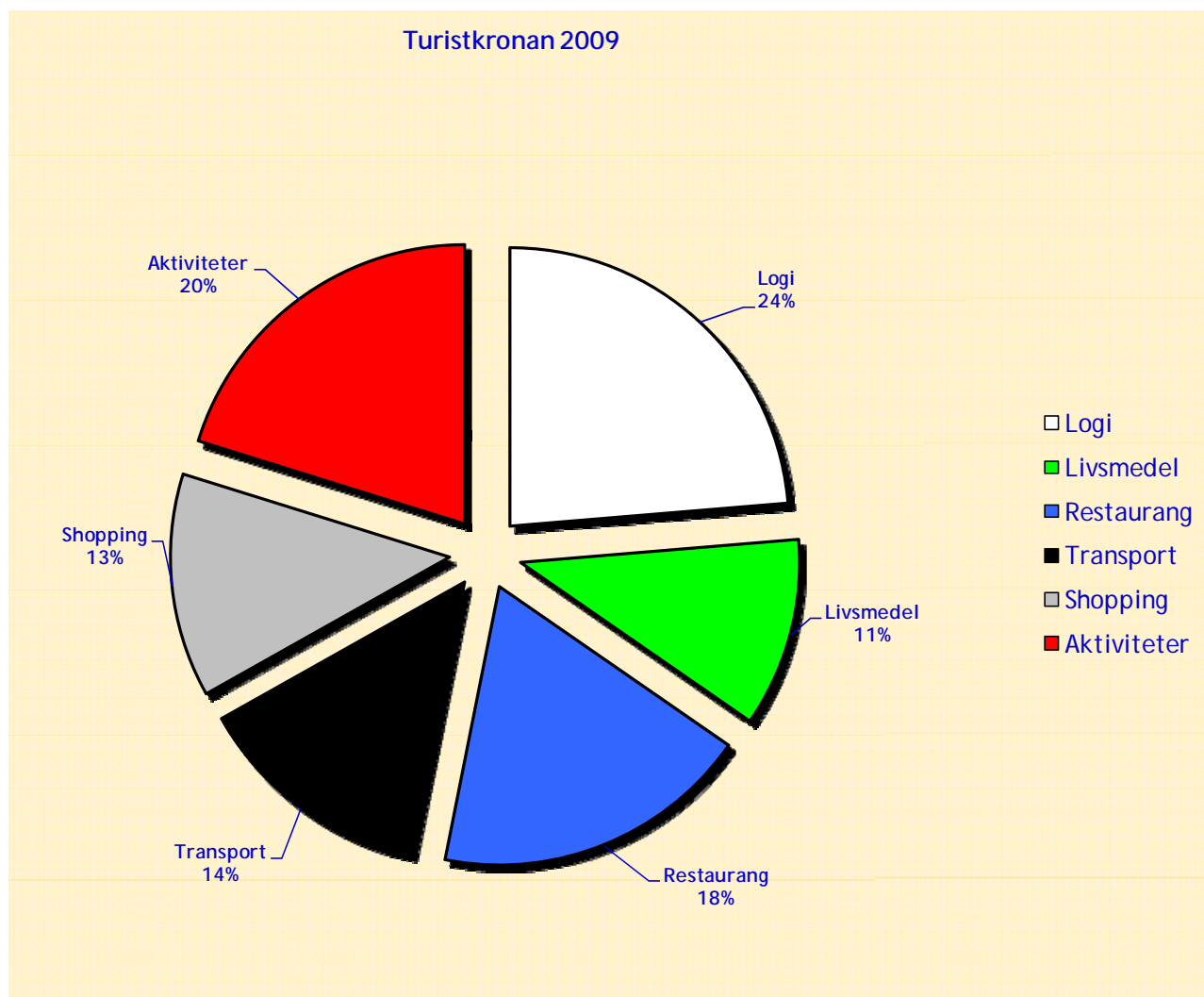




## OMSÄTTNING FÖRDELAD PÅ BRANSCHER

(tusen kronor)	1997	1999	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Logi	34 478	42 380	37 325	47 823	49 019	59 809	72 587	72 503	92 523	138 795
Livsmedel	31 314	29 276	25 682	37 469	40 156	44 997	41 928	41 263	45 362	64 160
Restaurang	25 511	30 488	31 168	37 712	43 620	46 358	57 518	57 374	69 341	108 377
Transport inkl bensin	17 665	20 206	17 472	28 970	46 506	42 656	38 341	36 759	45 180	80 448
Shopping	23 637	24 779	28 017	37 399	59 788	55 187	92 233	73 528	79 236	75 917
Aktiviteter	33 713	33 326	33 299	51 525	44 700	60 666	69 302	69 381	92 685	118 298

Här visas fördelningen av "Turistkronan" för de branscher som påverkas. Denna fördelning varierar normalt inte mycket i Sverige. Restaurang och logi brukar ligga högst omsättningsmässigt. Men under den senaste 10-årsperioden finns ändå stora förändringar, oftast för restauranger, transport och shopping. Den höga omsättningsandelen för aktivitet i Torsby kommun beror bl a på skidbackarna där enbart utlägg för liftkort har beräknats fram t o m 2003, d v s 100 % aktivitet. I beräkningarna fr o m 2004 har en tilläggsberäkning gjorts av aktivitetsutläggerna för de dagbesök som har ett högre utlägg för aktivitet än dagbesök generellt vilket även inkluderar skiddagarna. Enbart en del av det totala antalet redovisade dagbesök ingår i resultatet då bl a antalet skiddagar innefattar flerdagarskort vilka med stor sannolikhet redan ingår i övernattningsstatistiken. Aktivitetsutlägget för skidturen är beräknat utifrån den totala intäkten från åkavgiften.



## SYSSELSÄTTNING

Fram till 2002 anges sysselsättningen i årsverken samt i beräknat antal årsanställda. Årsverken avser en person som arbetar 100 % av arbetstiden hela året. Med tanke på sjukdom och annan frånvaro är dock arbetstiden 75-93 % beroende på bransch. Beräknat antal årsanställda har beräknas till 20 % mer än antal årsverken. Med tanke på säsongarbeten är dock antalet sysselsatta under sommarperioden betydligt högre.

### Ny redovisning av sysselsättning

Från 2002 har Resurs AB, i samarbete med SCB, utvecklat en metod där vi kan redovisa sysselsättningen i form av antal anställda. Detta innebär också att vi kan redovisa sysselsättning med regionalt och ibland lokalt anpassade tal för Torsby kommun fr o m 2003.

	1997	1999	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Livsmedel	17,4	14,9	12,2	18,3	19,1	20,8	18,8	22,5	23,9	33,6
Restaurang	28,7	31,4	29,4	43,5	49,1	50,5	60,9	67,6	78,9	123,0
Transport	6,4	6,8	5,4	10,5	16,5	14,6	12,8	11,9	14,1	25,0
Shopping	13,7	13,2	13,9	20,1	31,3	28,0	45,5	37,5	39,1	37,3
Aktivitet	51,9	47,3	43,2	79,3	67,0	88,0	97,7	94,8	122,4	155,7
Logi	50,1	52,6	45,8	75,0	75,2	88,3	104,0	96,5	111,3	157,7
Administration	4,5	4,0	4,0	2,4	4,3	4,8	4,8	4,3	4,3	4,3
<b>TOTALT</b>	<b>173</b>	<b>170</b>	<b>154</b>							
Årssysselsatta, ny metod				249	263	295	344	335	394	537
Beräknat antal årsanställda	205	205	185							

Observera att ovanstående siffror ej anger ett faktiskt resultat av sysselsättningen utan enbart vilka volymer inom sysselsättningen som omsättningen ger underlag till.

## SKATTEINTÄKTER

Skatteintäkterna delas in i två delar:

**DIREKTA** avser de skatteintäkter som kommer från sysselsättningen i de företag som direkt påverkas av besökarens utlägg.

**TOTALA** avser alla företag som påverkas, ex tvätteriet som tvättar hotellets linne. Totala skatteintäkten är detsamma som den samhällsekonomiska effekten.

Skatteintäkten avser bruttobelopp utan hänsyn taget till skatteutjämningsbidraget.

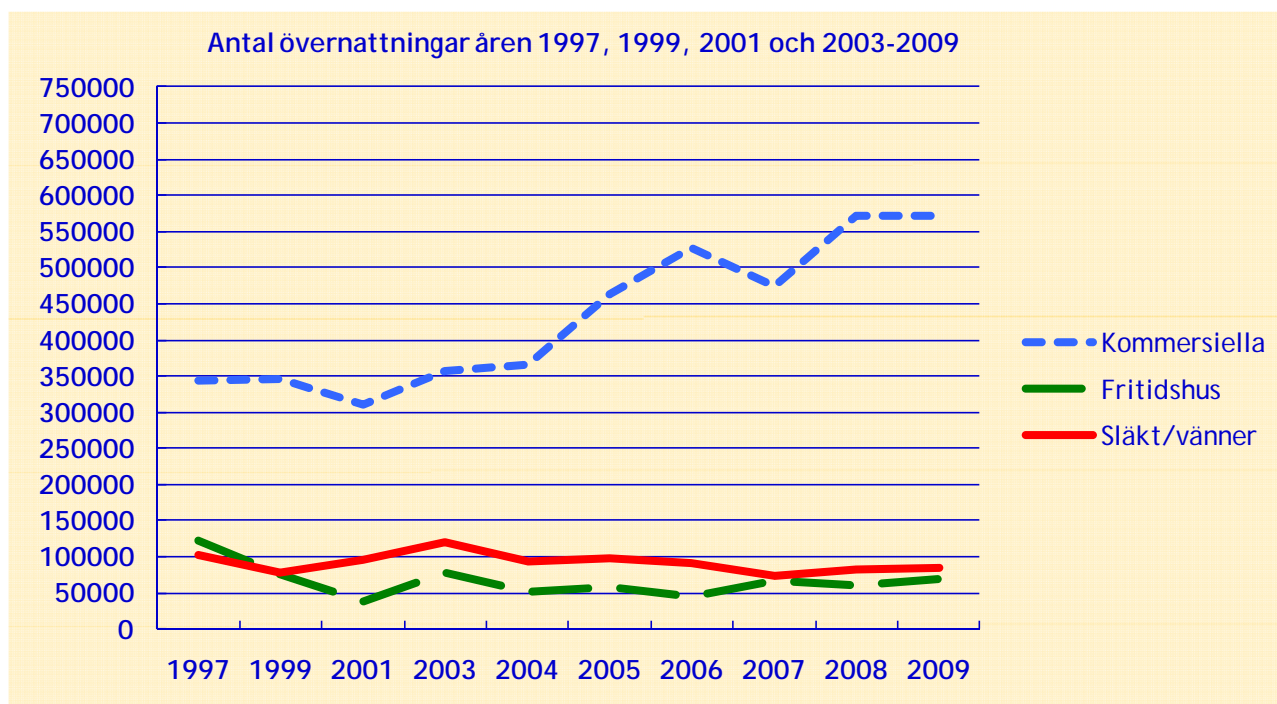
(tusen kronor)	1997	1999	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
<b>DIREKTA</b>										
Kommun	6 340	6 941	6 652	9 265	10 915	11 910	14 304	13 493	16 320	22 538
Landsting	2 900	3 085	2 957	4 324	5 094	5 558	6 675	6 297	7 616	10 768
<b>TOTALA</b>										
Kommun	13 123	14 151	15 199	25 438	27 686	31 568	38 122	38 951	47 754	67 798
Landsting	6 003	6 290	6 756	11 872	12 921	14 732	17 790	18 178	22 285	32 392

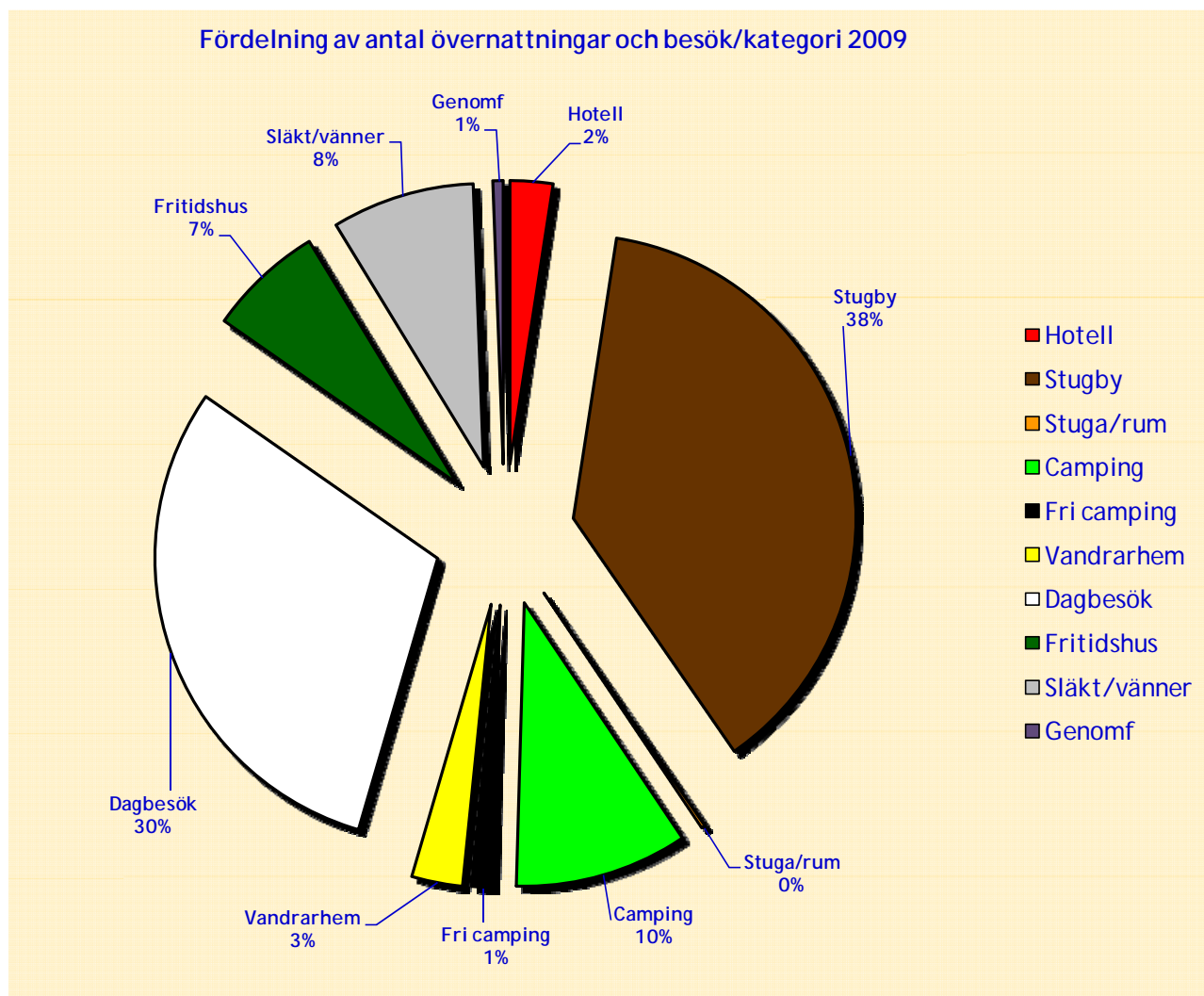
En ökad skatteintäkt för kommunen innebär motsvarande minskning av skatteutjämningsbidraget. Kommunens "vinst" vid ökad sysselsättning innebär alltså inte direkt mer pengar i kommunkassan i form av skatteintäkter utan istället minskade kostnader för arbetsmarknadsåtgärder och olika former av bidrag. Den viktigaste effekten är dock att en ökad sysselsättning också kan innebära en inflyttning och därmed ökat skatteunderlag eller förhindra utflyttning och därmed bibehållit skatteunderlag.

## ÖVERNATTNINGAR/BESÖK

Övernattningar	1997	1999	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hotellrum (rumsnätter)	16 238	21 412	15 408	13 802	12 703	12 329	14 024	16 134	15 500	15 226
Hotellbäddar	29 309	41 559	27 649	22 662	21 354	20 477	23 248	25 194	25 216	25 518
Affärs	7 437	6 734	4 671	5 720	4 840	5 462	5 623	8 226	6 789	5 981
Konferens	1 023	1 489	1 039	983	934	629	1 658	1 372	1 070	1 742
Grupp	8 574	9 575	7 591	4 423	2 617	2 269	1 720	1 954	1 643	1 779
Fritid	12 275	23 761	14 348	11 536	12 963	12 117	14 247	13 642	15 714	16 016
Stugby	158 536	170 024	138 957	153 557	157 200	210 087	242 150	261 191	392 268	397 327
Stuga/rum	5 606	3 920	3 150	4 070	4 538	2 658	2 355	3 069	2 261	2 150
Camping, Tält/Husvagn	94 296	90 350	100 394	112 520	115 862	167 047	186 112	110 828	86 433	85 047
Campingstugor	12 680	7 300	19 364	24 220	16 179	16 937	23 999	23 381	15 587	18 265
Vandrarhem	3 008	1 387	1 508	15 341	25 733	26 566	32 372	33 722	36 746	30 430
Grupplagi	10 919	7 500	6 400	7 500	7 500	7 600	7 500	0	0	0
Fri camping	28 200	24 815	11 815	17 235	16 720	11 535	8 880	15 805	14 225	12 235
<b>Kommersiella</b>	<b>342 554</b>	<b>346 855</b>	<b>309 237</b>	<b>357 105</b>	<b>365 086</b>	<b>462 907</b>	<b>526 616</b>	<b>473 190</b>	<b>572 736</b>	<b>570 972</b>
Fritidshus	121 360	75 850	37 925	77 367	51 578	57 646	45 510	66 748	60 680	69 024
Släkt/vänner	101 892	77 781	96 075	120 636	93 177	98 145	90 720	73 792	81 131	85 137
<b>Övriga</b>	<b>223 252</b>	<b>153 631</b>	<b>134 000</b>	<b>198 003</b>	<b>144 755</b>	<b>155 781</b>	<b>136 230</b>	<b>140 540</b>	<b>141 811</b>	<b>154 161</b>
<b>TOTALT</b>	<b>565 806</b>	<b>500 486</b>	<b>443 237</b>	<b>555 108</b>	<b>509 841</b>	<b>618 698</b>	<b>662 846</b>	<b>613 730</b>	<b>714 547</b>	<b>725 133</b>
Dagbesök*	213 661	211 333	217 616	312 080	185 776	192 290	250 395	257 193	322 032	315 978
Genomfartsresenärer	5 205	5 430	5 590	5 885	5 945	6 020	5 995	6 165	6 110	6 165

\* Beräknad andel av antalet skiddagar ingår i redovisat antal dagbesök fr o m 2004 då antalet skiddagar inkluderar flerdagarskort vilka sannolikt innefattas i övernattningsstatistiken. Innan 2004 ingår samtliga skiddagar men enbart med aktivitetsutlägget/liftkort.





## KAPACITETSUTNYTTJANDE

Kapacitetsutnyttjandet uttrycks i dagar/år till skillnad mot SCB som anger detta i procent av disponibel kapacitet. Detta kan vara missvisande eftersom en stugby kan ha öppet sex månader och vara fullbelagd hela tiden. Detta anges av SCB till 100 % beläggning som i denna tabell anger 180 dagar/år.

Utnyttjade dagar/år	1997	1999	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hotellrum	70,3	88,1	78,6	85,7	80,9	77,5	79,7	86,3	89,1	71,5
Hotellbäddar	56,1	73,3	53,0	53,1	51,0	47,8	50,3	48,5	52,1	45,0
Stugby	95,5	100,5	77,5	46,3	45,9	59,6	53,6	44,0	60,3	60,6
Camping	37,9	34,5	39,4	37,8	36,0	49,8	56,8	36,6	25,9	29,7
Vandrarhem	37,6	15,8	11,4	49,6	68,3	63,4	58,4	57,3	58,1	48,0

Minskningen för kategorin stugby fr o m 2003 beror på en kraftig ökning av antalet redovisade bäddar och ökningen 2008 beror i huvudsak på en anläggning som redovisar ett markant ökat antal gästnätter jämfört med tidigare undersökningsår då de ingick i inkvarteringsstatistiken från SCB.

## REGIONAL HANDELSSTATISTIK (SCB)

Statistiken bygger på företagens omsättningsredovisning till Skatteverket och är exklusive moms. Omsättning per invånare över rikssnittet är markerat i fet stil.

Bransch	Inrikes oms exkl moms milj kr	Antal anställda	Antal enheter	Oms/ invånare	Rikssnitt/ invånare	Oms +/- rikssnitt milj kr
Butiker, varuhus, stormarkn med brett sort.	388,5	140	18	<b>31061</b>	22327	<b>109,2</b>
Spec livsm butiker samt sprit o tobak	45,6	21	4	3646	3921	- 3,4
Bensin	119,5	24	5	<b>9552</b>	6477	<b>38,5</b>
Butiker för övriga hushållsvaror	192,2	104	43	15364	26406	- 138,1
Hotell	24,6	57	4	1968	3018	- 13,1
Semesterbyar, vandrarhem, stugbyar m.m.	3,8	3	8	<b>304</b>	199	<b>1,3</b>
Campingplatser m.m.	8,6	7	7	<b>687</b>	143	<b>6,8</b>
Restauranger	54,9	71	26	4389	6296	- 23,9

Tyvärre förekommer olika former av registerförändringar, avgränsningar, sättet att redovisa moms etc. Uppgifterna bör därför användas försiktigt för att belysa förändringar mellan närliggande år. Av sekretesskäl har uppgifter från branscher med färre än tre enheter slagits samman med den bransch med näst minst enheter inom samma huvudbransch. Omsättning och antal anställda redovisas för dessa branscher sammanslaget. För varje separat bransch redovisas endast antal arbetsställen.

"Butiker, varuhus och stormarknader med brett sortiment" (livsmedel) innefattar oftast mycket mer än livsmedel vilket försvårar gränsdragningen mellan dagligvaru- och sällanköpshandel. Detsamma gäller "Butiker för övriga hushållsvaror" (shopping) inräknade i sällanköpshandeln vilka kan ha ett bredare sortiment innefattande produkter tillhörande dagligvaruhandeln.

Observera att i hotellens redovisade omsättning till SCB ingår ofta även omsättning för restaurangverksamhet, dans och andra säljintäkter (garage, garderob, hygienvaror, etc.).

Denna rapport är utförd av Clas Andersson  
på uppdrag av Region Värmland/Visit Värmland  
18 juni 2010

© RESURS AB  
HQ/STOCKHOLM • TEL 08-559 232 40 • resurs@resursab.se  
Malmö • TEL 040-692 81 20 • FAX 040-30 66 91 • ca@resursab.se